

مین‌های دریایی در حقوق بین‌الملل
در پرتو فناوری‌ها و روش‌های نوین

www.ketab.ir

تألیف:

دکتر بهزاد سیفی

عضو هیأت علمی دانشگاه

سرشناسه	سیفی، بهزاد، ۱۳۴۳ -
عنوان و نام پدیدآور	مین های دریایی در حقوق بین الملل در پرتو فناوری ها و روش های نوین / تألیف بهزاد سیفی
مشخصات نشر	تهران: ارتش جمهوری اسلامی ایران، نیروی دریایی، دفتر پژوهش های نظری و مطالعات راهبردی، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	۱۳۲ ص:
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۹۸۶۶۶-۴-۱
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	مین های زیردریایی (حقوق بین الملل) Submarine mines (International law) مین های زیردریایی Submarine mines
شناسه افزوده	ایران، ارتش، نیروی دریایی، دفتر پژوهش های نظری و مطالعات راهبردی
رده بندی کنگره	KZ۶۵۵۲/۲
رده بندی دیویی	۳۴۱/۴۳
شماره کتابشناسی ملی	۸۵۵۸۹۵۱
اطلاعات رکورد کتابشناسی	فیا

دفتر پژوهش های نظری و مطالعات راهبردی
نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران

مین های دریایی در حقوق بین الملل در پرتو فناوری ها و روش های نوین

نویسنده: دکتر بهزاد سیفی

ناظر تخصصی: محسن احمدپور

ناظر چاپ: کامییز تقی پور

کنترل نهایی: اسدالله استوار

طراحی جلد: سینا زیباکردار، مهرداد ملکی

صفحه آرا: مهرداد ملکی

چاپ و صحافی: فرماندهی آماد و پشتیبانی نداجا

چاپ اول: ۱۴۰۰

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۰۰۰۰۰ هزار تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۶۶۶-۴-۱

نشانی ناشر: تهران، میدان رسالت، خیابان نیروی دریایی، مرکز مطالعات، تحقیقات و تدوین آیین نامه های رزمی نداجا /

انتشارات دفتر پژوهش های نظری و مطالعات راهبردی نداجا تلفن: ۷۳۹۵۴۴۸۱-۷۷۲۲۶۰۴۴

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است. بهره برداری از تمام یا قسمتی از این اثر با ذکر منبع بلامانع بوده و در غیر این صورت پیگرد قانونی دارد.

۱.....	پیشگفتار:
۵.....	فصل اول: چالش‌های حقوق حاکم بر استفاده از مین در جنگ‌های دریایی در پرتو فناوری‌ها و روش‌های جدید
۶.....	مقدمه
۱۰.....	گفتار اول جنگ مین دریایی و تحولات ناظر بر فناوری‌های مین دریایی
۱۲.....	گفتار دوم: حقوق بین‌الملل حاکم بر جنگ دریایی و جنگ مین دریایی
۱۴.....	مبحث اول: حقوق توسل به زور و جنگ مین دریایی
۱۶.....	مبحث دوم: کنوانسیون هشتم لاهه ۱۹۰۷ و جنگ مین دریایی
۱۸.....	بند اول: چالش‌های ناشی از پیشرفت فناوری فرا روی کنوانسیون لاهه
۲۱.....	بند دوم: مقررات قراردادی خاص
۲۲.....	بند سوم: دستورالعمل سان رمو و جنگ مین دریایی
۲۶.....	گفتار سوم: اصول حاکم بر جنگ مین دریایی
۲۶.....	مبحث اول: اصول حقوقی حاکم بر جنگ مین دریایی (تعهدات حقوقی دولت میزبان)
۲۷.....	بند اول: ملاحظات اولیه بشردوستانه
۲۸.....	بند دوم: اصل نظارت موثر
۳۰.....	بند سوم: اصل کنترل خطر
۳۱.....	بند چهارم: اصل اطلاع‌رسانی و اخطار
۳۳.....	مبحث دوم: اصول حقوق بین‌الملل بشردوستانه حاکم بر جنگ مین دریایی
۳۴.....	بند اول: اصل تفکیک
۳۶.....	بند دوم: اصل ضرورت
۳۷.....	بند سوم: اصل تناسب
۳۸.....	بند چهارم: اصل محدودیت
۳۹.....	بند پنجم: اصل اقدامات احتیاطی
۴۰.....	مبحث سوم: میزبانی توسط کشورهای بیطرف
۴۱.....	مبحث چهارم: حقوق بین‌الملل دریاها و محدودیتهای جغرافیایی در خصوص کاربرد مین دریایی
۴۶.....	مبحث پنجم: تعهد به پاکسازی مین و تحولات ناشی از فناوریهای مین دریایی
۴۷.....	جمع‌بندی
۵۰.....	فصل دوم: مشروعیت به کارگیری فناوری مین‌های دریایی در زمان صلح در پرتو تحولات حقوق بین‌الملل دریاها

۵۰	مقدمه
۵۴	گفتار اول: مشروعیت بهکارگیری فناوری مینهای دریایی در زمان صلح
۵۴	مبحث اول: انجام فعالیتهای نظامی در دریا براساس کنوانسیون حقوق دریاها
۵۶	مبحث دوم: ریختن مینهای دریایی و فعالیت نظامی
۵۹	گفتار دوم: مینریزی در قلمروهای مختلف دریایی در زمان صلح
۶۱	مبحث اول مینریزی در آبهای داخلی
۶۲	مبحث دوم دریای سرزمینی و آبهای مجعالمجزیره‌ای
۶۶	مبحث سوم: تنگه‌های بینالمللی و خطوط مجعالمجزایر دریایی
۶۸	مبحث چهارم: آبهای بینالمللی
۶۹	بند اول: منطقه انحصاری اقتصادی
۷۰	بند دوم فلات قاره
۷۲	بند سوم: دریای آزاد
۷۷	گفتار سوم: عملیات اقدامات ضد مین (MCM)
۸۱	جمع‌بندی
۸۳	فصل سوم: مسئولیت بینالمللی دولت میزبان: تحلیل بر آراء دیوان بینالمللی دادگستری
۸۴	مقدمه
۸۴	گفتار اول: بررسی آراء دیوان بینالمللی دادگستری در خصوص میزبانی در دریا
۸۵	مبحث اول: قضیه کانال کورفو
۹۰	مبحث دوم: قضیه نیکاراگوئه علیه آمریکا
۹۲	مبحث سوم: قضیه سکوهای نفتی
۹۳	گفتار دوم: برخورد نفتکشها با مین در دریای عمان (۲۰۱۹) از دیدگاه حقوق بین‌الملل
۹۴	مبحث اول: واکاوی برخورد نفتکشها با مین در دریای عمان
۹۶	مبحث دوم: تحلیل حقوقی برخورد نفتکشها با مین در دریای عمان (۲۰۱۹)
۱۰۱	جمع‌بندی
۱۰۳	گفتار سوم: ضرورت آموزش قواعد کنوانسیون حقوق دریاها
۱۰۷	نتیجه‌گیری و راهکارهای پیشنهادی
۱۰۹	فهرست منابع

پیشگفتار:

توسعه و به کارگیری فناوری‌های جدید به عنوان تسلیحات، از قبیل ربات‌های نظامی، وسایل بدون سرنشین و مین‌های دریایی، منجر به بروز نگرانی‌های جدی و مسائل جدال‌آمیز بسیاری در زمینه‌های اخلاقی و حقوقی شده است. آنها موجب تغییرات عمده‌ای در روش‌ها و شیوه‌های جنگ دریایی و عملکرد متخاصمین شده است. فناوری مین‌های دریایی، یکی از ابزارهایی است که دارای کارکردی دوگانه، و ابزاری موثر در زمان صلح و جنگ می‌باشد.

مین دریایی از ابزار و شیوه‌های خاص جنگ دریایی است که از تحولات حقوق بین‌الملل و پیشرفت فناوری‌های جدید تأثیر پذیرفته و طیف وسیعی از حقوق بنیادین و موضوعات اخلاقی را مطرح کرده است که ضروری است، چالش‌های به کارگیری آنها از منظر حقوق جنگ مین دریایی مورد توجه قرار گرفته شود. کنوانسیون هشتم لاهه ۱۹۰۷ به کارگذاری مین‌های تماسی زیردریایی خودکار را قاعده‌مند نموده است، اما به نظر می‌رسد در خصوص اعمال کنوانسیون بر به کارگیری سایر مین‌های دریایی جدید اعم از کنترل شده و نفوذی و به کارگیری آنها در قلمروهای مختلف دریایی در زمان مخاصمه مسلحانه بین‌المللی ابهام و چالش‌هایی وجود دارد. در واقع پس از انعقاد کنوانسیون‌های لاهه تحولات فراوانی در عرصه فناوری و حقوق بین‌الملل به‌ویژه حقوق توسل به زور، حقوق بین‌الملل بشردوستانه و حقوق بین‌الملل دریاها رخ داده است که قلمرو و نحوه به کارگیری مین‌های دریایی را با تغییرات قابل ملاحظه‌ای مواجه نموده است.

یکی از مهم‌ترین ابزارهای دریایی که مورد استفاده نیروهای دریایی قرار گرفته می‌شود مین‌های دریایی است که عدم آشنایی با قواعد کنوانسیون حقوق دریاها و قلمروهای به کارگیری آنها نه تنها مخاطرات زیادی برای کشتیرانی صلح‌آمیز در پی خواهد داشت، بلکه موجبات مسئولیت بین‌المللی دولت را در عرصه دریاها در پی خواهد داشت. بر همین اساس از آنجایی که یکی از اهداف پایه‌ای در آموزش نیروهای دریایی تضمین امنیت و حفظ تمامیت ارضی جمهوری اسلامی ایران در پرتو احترام به حقوق بین‌الملل دریاها است لذا تبیین آموزش قواعد به کارگیری

فناوری‌های دریایی به‌ویژه مین‌های دریایی در پرتو کنوانسیون حقوق دریاها به عنوان یکی از شاخص‌ها و معیارهای حقوق دریاها در اسناد بین‌المللی و داخلی است.

مهم‌ترین راه برای شفاف نمودن این مسائل ترویج و آموزش اصول و قواعد حقوقی است که امروزه، به منظور پیشگیری از گسترش دامنه‌ی جنگ‌ها و رعایت معیارهای انسانی و اخلاقی در زمان صلح به صورت یک جنبش جهانی در آمده است.^۱ در حقیقت، «آموزش» ماهیتی دوگانه دارد که آمیزه‌ای از حق و تکلیف است. برای حق بودنش، افزون بر آرای اندیشوران، در اسناد داخلی و بین‌المللی متعددی مورد استناد واقع شده است، از جمله بند ۳ اصل سوم قانون اساسی، اصل سی، بند یک اصل چهل و سوم، بند ۳ همان اصل، ماده ۲۶ اعلامیه جهانی حقوق بشر و ماده ۹ اعلامیه اسلامی حقوق بشر، در پاره‌ای دیگر اسناد بین‌المللی و منطقه‌ای نیز بر حق آموزش تأکید شده است. برای تکلیف دانستن آموختن، باید به ضرورت‌های اجتماعی، تخصصی - و در برخی زمینه‌های شغلی، مانند پزشکی، امور نظامی و نیز فوق تخصصی - شدن امور توجه کرد. به وجود چنین مسئولیتی در بند ۱ ماده ۲۹ اعلامیه جهانی حقوق بشر، و برخی اسناد منطقه‌ای حقوق بشر، نیز اشاره شده است.

یقیناً، مین‌گذاری در دریا در زمان جنگ صلح و شرایط بحرانی می‌تواند مخاطراتی برای آزادی و حق عبور و مرور و آزادی کشتیرانی صلح آمیز در قلمروهای مختلف دریایی در بر داشته باشد. از این رو فناوری‌های نوین مین تا حدودی می‌تواند از مخاطرات مربوطه جلوگیری نموده و بسته به نوع مین تعهدات دولت‌ها نیز متفاوت باشد. کنوانسیون هشتم لاهه ۱۹۰۷ قواعد حاکم بر زمان جنگ را قاعده‌مند می‌نماید و کنوانسیون حقوق دریاها نیز تلویحاً فعالیت‌های نظامی در عرصه دریا را پذیرفته است، این نقش برعهده نیروهای دریایی می‌باشد. بنابراین ضرورت آموزش این قواعد زمینه آشنایی کارکنان نیروی دریایی با قواعد به کارگیری این نوع سلاح در عرصه دریا را فراهم می‌آورد تا از هر گونه مسئولیت بین‌المللی جلوگیری نماید.

۱- سعید ملک‌زاده، راهبرد جمهوری اسلامی ایران در خصوص تقویت حقوق مخاصمه مسلحانه بین‌الملل، فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک، تهران، شماره ۳۱ و ۳۲، زمستان ۱۳۸۶ و بهار ۱۳۸۷، ص ۹۸.

۲- سعید مسعود نوری، آموزش حقوق بشردوستانه، اخلاق رسانه‌ای و کتابداری: کتاب ماه علوم اجتماعی، تهران، شماره ۸۵ و ۸۶، ۱۳۸۳، ص ۲۱.